

LAPIN YLIOPISTO - OIKEUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Persoonallisuus oikeus, aineopinnot 04.08.2014

Yksilön persoonallisuuden suoja eli persoonallisuus oikeus on vanha, jo roomalaisen oikeuden ajalta lähtöisin oleva, käytännön lakimiehille kansallisesti ja kansainvälisesti viime vuosina entistä tärkeämmäksi tullut oikeudenala. Yksilön itsemääräämisoikeus eurooppalaisessa oikeusvaltiossa on saanut ja saa uusia ilmenemismuotoja.

Persoonallisuus oikeuden osa-alueet tunnisteoikeudesta ja yksityisyydestä potilasoikeuteen ja vanhuusoikeuteen kuuluvat oikeusvaltion uusimman, koko ajan lisääntyvän lainsäädännön piiriin. Arvojen muuttuminen entistä enemmän ihmisen oikeuksia korostaviksi ja itsemääräämisoikeuden lainsäädännöllisen viitekehyksen uusiutuminen yhdessä viestintäympäristöjen uudistumisen kanssa ovat aikaansaaneet tilanteen, missä lakimiesten taidot ovat koetteilla. Käytännössä arvojen ja lainsäädännön muutoksiin ei aina ole osattu havahtua ajoissa. Voidaankin perustellusti puhua merkittävästä oikeudellisesta osaamisvajeesta persoonallisuus oikeuden alueella.

Persoonallisuus oikeuden aineopintojen kirjallisessa kuulustelussa pyritään varmistamaan se, että opiskelijat ovat hankkineet itselleen alan perusasioiden sekä käsitteiden riittävän alkeistuntemuksen oikeudellisten ongelmien tunnistamista sekä tietojen myöhempää täydentämistä varten. Tämän vuoksi kysymykset testaavat yleensä alan keskeisten käsitteiden sekä käytännössä merkittävien perustilanteiden oikeudellisen sääntelyn tuntemusta.

Kysymysten yhteydessä annetaan toisinaan täydentävää tietoa asioista sekä kerrotaan lainsäädännön uusiutumisesta. Kysymyksiä on kuusi ja niistä yksi on yleensä monivalintakysymys. Tuo kysymys suosii hyvin osaavia ja rankaisee selkeää tietämättömyyttä. Vastaukset arvostellaan täysin pistein.

Moni kysymys on siten käytännönläheinen, että maallikkokin saattaisi antaa siihen perustelemattoman oikean vastauksen. Tämä on kuitenkin oikeustieteellinen kuulustelu. Siksi vastausten on oltava oikeudellisesti perusteltuja ellei kysymyksen yhteydessä erikseen toisin mainita.

Tämän tentin valitettavasta suppeudesta johtuen suositellaan aiheen käytännön tärkeyden vuoksi ainakin yhden täydentävän opintojakson suorittamista persoonallisuus oikeuden aihepiireistä.

1. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ja Euroopan Unionin tuomioistuin ovat viime vuosina joutuneet antamaan useita havahduttavia tuomioita ihmisen oikeudesta yksityisyyteen. Ne ovat hämmentäneet eri tavoin eri ammattikuntien edustajia. On puhuttu vuoroin liian väljistä ja vuoroin liian tiukoista tulkinnoista.

Kerro, mitä yksityisyydellä tarkoitetaan ja miten siitä persoonallisuus oikeuden alan lainsäädännössä säädetään.

Perusteltu vastaus enintään sivun laajuisena

7 p

2. Tunnisteoikeus on vuosina muuttunut merkittävästi. Nimikulttuuri on muuttunut ja olemme saaneet uusia tunnisteita.

Viime viikkoina on useammassa uutisessa kerrottu, että vanhemmat haluavat antaa lapsilleen lisääntyvässä määrin täysin uusia, poikkeavia ja hauskoja etunimiä.

Kerro, millaisia etunimiä tulisi nimilainsäädännön mukaan hyväksyä lapsen etunimiksi?

Perusteltu vastaus enintään sivun laajuisena

6 p

3. Luottotiedot ovat tietoja, mitkä saattavat vaikeuttaa tai joskus jopa estää ihmisten urakehitystä. Nykyisin Suomessa käytetään tarkoin säännellysti negatiivisia luottotietoja. Toisaalta on haluttu ottaa käyttöön myös positiivisia luottotietoja.

Kerro, millä perusteilla oikeusministeriölle laaditussa selvityksessä päädyttiin puoltamaan nykyisen järjestelmän säilyttämistä.

Perusteltu vastauksesi enintään sivun laajuisena

8 p

4. Edunvalvontavaltuuksia on meillä uusi ja kansainvälisesti uudehko erityinen valtuutus, minkä avulla voidaan varautua oman päätöskyvyn heikkenemiseen tai

lakkaamiseen. Se on holhoustoimilain mukaisen varsinaisen edunvalvonnan vaihtoehto; yksi niistä.

Edunvalvonta on maistraattikeskeinen instituutio. Edunvalvontavaltuutusta on puolestaan luonnehdittu maistraattia välttäväksi järjestelymalliksi.

Kerro, millä tavoin maistraatti liittyy tai voi liittyä edunvalvontavaltuutukseen ja sen valvontaan?

Perusteltu vastauksesi enintään sivun laajuisena

8 p

5. Henkilötietojen suoja on yksi tämän päivän verkkoyhteiskunnan merkittävimmistä yksilön perusoikeuksista. Kuitenkin monille lakimiehille se on edelleen aika lailla vieras alue. Ja persoonallisuusosoikeuden tentteihinkin tulee jatkuvasti opiskelijoita, jotka eivät edes tiedä tuota perusoikeutta keskeisesti sääntelevän yleislain oikeaa nimeä.

Yksi käytännön ongelmista on se, että ei tiedetä, mitkä ovat arkaluonteisia tietoja ja millä tavoin niiden ja niiden käytön sääntely poikkeaa muiden henkilötietojen sääntelystä. Tiedätkö Sinä?

Perusteltu vastauksesi enintään sivun laajuisena

8 p

Nimi _____

Opiskelijanumero _____

Laki lähestymiskiellosta edustaa yksilön suojan uutta sääntelykehitystä oikeusvaltiossa. Oikeusturvaa pyritään antamaan nopeammin ja tehokkaammin kuin perinteisessä jälkikäteisessä menettelyssä.

Lähestymiskielto on kuitenkin aina aikarajoitteinen toimenpide. Sille on asetettu enimmäisajat, minkä jälkeen kiellot ovat tarvittaessa uudistettavissa.

Perheen sisäinen lähestymiskielto, mikä on ankarin lähestymiskielto, voidaan määrätä enintään

1. Viikoksi _____
2. Kahdeksi viikoksi _____
3. Kuukaudeksi _____
4. Kahdeksi kuukaudeksi _____
5. Kolmeksi kuukaudeksi _____
6. Kuudeksi kuukaudeksi _____

Merkitse mahdollinen oikea tai oikeat vastaukset rastilla.

3 p

Jätä tämä paperi erillisenä vastauksena.